твора. Глыбокаму разуменню твора садзейнічаюць аналіз формы танальнага плана, змен метра і рытму, нюансіроўкі, артыкуляцыі, фразіроўкі і кульмінацыі.

У адпаведнасці з гэтым і будуецца выканальніцкі план. У ім павінны быць улічаны асаблівасці жанру твора, яго змест, форма, характар выканання, тэмы.

Прааналізаваўшы структуру пабудовы твора і склаўшы выканальніцкі план, можна прыступіць да дэталёвага вывучэння вольнага тэксту. Работа над рытмам, гукам, фразіроўкай, найбольш складаным эпізодамі музычнага твора асобна, а затым аб'ядноўваючы іх, -- задача другога этапа работы над творам. Развучваць твор трэба ў запаволеным тэмпе. Гэта дае магчымасць пракантраляваць найдрабнейшыя тэхнічныя дэталі, зразумець выканальніцкія задачы, знайсці правільныя вырашэнні гэтых задач і авалодаць неабходнымі для выканання навыкамі. Услухоўваючыся ў кожную фразу, сказ, апрацоўваючы элементы фразіроўкі і кульмінацыі. неабходна асэнсавана іх запомніць. Своечасова на дадзеным этапе завучванне на памяць (з улікам псіхалагічных асаблівасцей студэнта і складанасці развучваемай музыкі). Важную ролю мае самакантроль. Пры гэтым фарміруюцца свабодныя аўтаматычныя рухі і індывідуальная трактоўка -- музычны вобраз.

На завяршаючым, трэцім, этапе работы над творам вучань павінен імкнуцца спалучаць у адно мастацкае цэлае ўсе падрабязнасці, усе дэталі, падначаліць іх адзінай мэце -- стварэнню яркага, мастацкага вобраза, творчаму ўвасабленню музычнага зместу выконваемага твора.

Выкананне твора на заліку, экзамене ці ў канцэрце -- вынік творчай работы.

Мазанік В.У.,
выкладчык

РОЛЯ АРКЕСТРАВАГА КЛАСА Ў РАЗВІЦЦІ ТВОРЧЫХ ЗДОЛЬНАСЦЕЙ СТУДЭНТА-ДЫРЫЖОРА

Працэс навучання ў вышэйшай навучальнай установе пры падрыхтоўцы спецыялістаў у галіне культуры і мастацтва ажыццяўляецца на аснове ўсебакавога ўліку патрабаванняў сучаснасці. Асоба кіраўніка, дырыжора аркестра выхоўваецца ў выніку вывучэння цэлага комплексу спецыяльных дысцыплін. Гэты блок дысцыплін фарміруе ў будучага кіраўніка аркестравага калектыву веды, на-выкі і здольнасці, неабходныя для будучай спецыяльнасці. Навучанне тут ажыццяўляецца пры дапамозе розных форм вучэбнай работы: індывідуальных, групавых, калектыўных заняткаў. Такая разнастайнасць дазваляе зрабіць навучанне больш эфектыўным.

У сістэме падрыхтоўкі кіраўніка аркестра аркестравы клас займае асобнае месца. Гэта можна растлумачыць тым, што на занятках па гэтаму курсу ўзнікаюць тыповыя праблемы, якія маюць месца і ў прафесійнай дзейнасці. Складаная структура аркестравых рэпетыцый, абумоўленая спецыфікай заняткаў, стварае цудоўныя ўмовы для розных бакоў прафесійнай падрыхтоўкі і фарміравання асобы дырыжора.

Аркестравы клас не толькі раскрывае перад студэнтамі змест іх будучай дзейнасці, але і фарміруе ў іх практычныя навыкі па арганізацыі паўсядзённай, творчай і выхаваўчай работы ў калектыве. З'яўляючыся паўнапраўным удзельнікам аркестра, будучы дырыжор мае магчымасць пазнаць свой інструмент -- аркестр. У аркестры студэнт адразу адчувае, як узрасла разнастайнасць дынамічных, тэмбравых магчымасцей інструментаў.

Аркестравы клас з'яўляецца дзейсным сродкам развіцця слыхавых уяўленняў студэнтаў. Тут яны вучацца слухаць спачатку сваю партыю, потым усю партытуру. Умець

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

чуць яе асобныя галасы, лініі -- адзін з галоўных элементаў прафесійнага майстэрства дырыжора.

Аркестр выхоўвае пачуццё слыхавога кантролю ў працэсе аркестравага выканання. Гэта паслядоўна ажыццяўляецца на працягу ўсяго перыяду навучання. Слыхавы кантроль -- галоўная якасць дырыжорскай дзейнасці. Яго ролю ў развіцці будучага дырыжора добра раскрыў А.В.Гаўк: «Гэта пачуцце пастаяннага кантролю ў далейшым адыграла вялікую ролю ў маёй дырыжорскай рабоце, паколькі без гэтага ніякае паспяховае выкананне немагчыма".

Аркестр з'яўляецца адным з самых галоўных рэгулятораў фарміравання ўнутрыкалектыўных адносін. Ён падтрымлівае духоўную блізкасць паміж усімі ўдзельнікамі калектыву,выхоўвае ў студэнтаў здольнасць да ўзаемаразумення.

Аркестравы клас вучыць студэнтаў успрымаць рукі дырыжора.Фарміруе ў іх здольнасць разумець задуму, якая перадаецца праз жэст. У аркестры студэнты пачынаюць успрымаць прафесію дырыжора глыбей. Яны разумеюць, што не вельмі добра, калі дырыжор многа размаўляе, што ён павінен карыстацца такімі сродкамі, як міміка,жэст,позірк. Тут яны ўсведамляюць, якое вялікае значэнне мае для дырыжора веданне інструментаў аркестра,іх магчымасцей,штрыхоў,прыёмаў ігры.

Немагчыма стварыць ансамбль, абмяжоўваючыся толькі ўвагай да жэста дырыжора. На аркестравых рэпетыцыях у працэсе работы над творам, у працэсе стварэння яго мастацкага вобраза ставіцца некалькі розных задач. Выконваючы сваю партыю, студэнт павінен прачытаць нотны тэкст, ажывіць яго правільнай фразіроўкай, штрыхамі, дынамікай, вызначыць аплікатуру. Студэнт у аркестры павінен слухаць сябе, асобную групу, аркестр у цэлым павінен умець рэагаваць на змяненне тэмпу,дынамікі.Каб паспяхова рэалізаваць музычна-выканальніцкія планы кіраўніка,ад студэнтаў патрабуецца вялікая ўвага.

Такім чынам, становіцца відавочнай роля аркестравага класа ў музычным развіцці студэнтаў — будучых кіраўнікоў аркестравых калектываў. Аркестр састаўляе галоўнае звяно ў сістэме навучання і выхавання студэнтаў. Аркестр — гэта творчая майстэрня, дзе выхоўваюцца будучыя кіраўнікі і дырыжоры аркестравых калектываў.

Малахава І.А.,
выкладчык

АЛГАРЫТМ РАЗВІЦЦЯ ТВОРЧЫХ ЗДОЛЬНАСЦЕЙ АСОБЫ СРОДКАМІ МАСТАЦТВА

Праблема развіцця творчых якасцей асобы набывае актуальнасць і значнасць у перыяды сацыяльнай пераарыентацыі грамадства, паколькі ўзнікае вострая неабходнасць захоўваць і развіваць назапашаныя каштоўнасці як у матэрыяльнай, так і ў духоўнай сферах жыцця. Прагрэс жа чалавецтва залежыць ад канцэнтрацыі таленавітых людзей у кожным пакаленні. Таму, чым вышэй у пакаленні працэнт творчых асоб, тым лепш і багацей такое грамадства. Гэта, верагодна, галоўны параметр, які вызначае магчымасці грамадства, яго перспектывы і будучыню ў цэлым, таму што калі чалавек заняты работай, яму не тое што не да агрэсіі, яму не будзе калі займацца сваркамі ў калідоры. Такім чынам, ва ўмовах бурных змен навакольнай рэчаіснасці нязменнай ва ўсёй гісторыі чалавецтва застаецца вось гэта здольнасць да ачышчэння, прасветленасці ў творчасці. Значыць, нягледзячы на існаванне некалькіх выключэнняў у сэнсе адмоўнай творчасці, прагрэс усё роўна застаецца, і грунтуецца ён на творчасці.

Сучасная трактоўка праблемы творчасці, эксперыментальна пацверджаная даследчыкамі розных краін (В.Андэрсонам, Дж.Гілфардам, А.Н.Лукам, І.М.Разетам, Я.А.Панамаровым і інш.), адрозніваецца прызнаннем таго факта, што праяўленне творчых якасцей носіць універсальны характар, г.зн. крэатыўнасць разглядаецца як агульная універсальная здольнасць да

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ